1061. Viksta kyrka.

Pl. 79.

Litteratur: Handlingar i ATA 1933 och 1951; Upsala Nya Tidning $^{11}/_{7}$ 1951.

Riksantikvariens ombud för Norunda härad, lantbrukaren J. Eriksson i Ramsjö anmälde $^{16}/_{3}$ 1933, att en runsten påträffats vid reparation av Viksta kyrka. Den hade legat som tröskelsten mellan kyrkan och sakristian, men sedan blivit övertäckt av annan stenläggning. Vid borttagandet av ett trägolv i sakristian blottades en kant av stenen (omkr. 4 dm.) med några slingor och nötta runor. Vid docenten S. B. F. Janssons inventering av runinskrifterna i Uppsala län 1942 föreslogs, att några stenplattor skulle borttagas ur golvet och stenen friläggas. Arbetet utfördes i juli 1951. Stenen sträckte sig långt in under golvet, och arbetet blev därför mycket omfattande och jämförelsevis besvärligt. Sedan stenen framtagits och utflyttats ur kyrkan, restes den på kyrkogården 2 m. Ö om vapenhusets östra vägg, 5 m. S om långhusväggen, med den ristade ytan vänd mot S.

Grå granit. Höjd 2,20 m., över nuv. markytan 1,86 m., bredd (över mitten) 1,36 m. En vacker sten med jämn, slät yta. Ristningen är grunt huggen, men i stort sett mycket tydlig. Den framträder ljusare mot stenytan, delvis endast som en ljusfärgad skrapning.

Ristningen utgör en imitation av en runsten. Ristaren har valt ett välkänt mönster bl. a. flera gånger använt av Öpir (se U 36, 684, 950), och han har utfört det på ett ganska skickligt sätt. Inom runslingan stå runor och run-liknande tecken, men de ge ingen språklig mening. Runorna ha använts rent dekorativt.

Ristningar av detta slag äro icke vanliga i Uppland. Det är i allmänhet icke lätt att bestämma, från vilken tid de härröra. I detta fall har stenen legat i kyrkgolvet alltsedan medeltiden, och all sannolikhet talar därför för att den meningslösa ristningen tillhör samma tid som de riktiga runstenarna.

1062. Dalboda, Heden, Viksta sn.

Pl. 80, 81.

Litteratur: B 530, L 252, D 1:243. J. Bureus, F a 6 s. 80 n:r 164 (Bureus' egen uppteckning), F a 10:2 n:r 41, F a 5 n:r 41, F a 1 s. 11, F a 12 (»Sumlen») bl. 530 (Svenska Landsmålen Bih. 1, s. 207, 240); J. Rhezelius, F l 1 n:r 43; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 91; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 1, s. 203, 284; R. Dybeck, Björklinge socken, 1864 (ATA); G. Stephens, ONRM 2 (1867—68), s. 657; UFT h. 10 (1882), s. 177; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 93; O. v. Friesen, Anteckningar (UUB); Handlingar i ATA 1937, 1950.

Äldre avbildningar: J. Bureus, teckning (i F a 10:2), kopparstick (F f 6 n:r 19); J. Rhezelius, teckning (i F l 1); J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 530); Dybeck (D 1:243 och i Stephens a. a.).

Runstenen står rest vid östra sidan av stora landsvägen Uppsala—Gävle, 500 m. NV om Dalboda, 300 m. NV om avtagsvägen till Norrvissjö, nästan mitt emot en liten skogsväg till Läbonäs. Ristningen är vänd mot V, sålunda mot vägen. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Salsta».

Stenen var känd redan av Bureus. Platsen anges vara »På Börklinge hedh» (F a 6, F a 10:2), »å Hedenne» (F a 5). I sin samlingsbok »Sumlen» (F a 12) har Bureus antecknat: »Vti Vendel in mot Götebrunna som ligger på Börklinge hedhen til Vixstadh Sokn, är en källa som rinner uti Vendels å, hon är omäteliga diup, sadhe Lasse i Åhl för migh 29 Junij 1601, och han kallas Odhens brun, forte ab Odhs biörn som ligger begrafven på Hedhen ther strax bredhe vidh som runesteenen ut vijser.» Odensbrunn är ännu namnet på en kraftig källa på östra sidan av Uppsala-åsen, i Vendels sn, omkring 3 $^{1}/_{2}$ km. V om Husby och Kläringe, omkring 1 km. Ö om Svedja